

Школа професійної майстерності

Формування самоосвітньої компетентності учнів

Сьогоднішня наша зустріч присвячена одній з актуальних проблем освіти – проблемі формування самоосвітньої компетенції учнів. Чому?

Бо відомо, що основою нової школи є зовсім нова людина, новий учень, який прагне до саморозвитку та самовдосконалення, уміє самостійно здобувати інформацію, розширюючи свій світогляд. А ми, шановні, повинні сьогодні навчити школярів орієнтуватися в потоці інформації, формувати в них готовність до самоосвіти.

Для цього необхідно реалізувати на практиці такі задачі:

- створити оптимальні умови для виявлення пізнавальної активності учнів;
- формувати потреби навчатися протягом усього життя;
- сприяти формуванню вмінь та навичок здобувати знання самостійно за допомогою різних джерел інформації.

На нашому сьогоднішньому занятті ми спробуємо наблизитися до вирішення деяких задач, які ми поставили перед собою, і я пропоную нашу зустріч провести в інноваційній формі, а саме у формі семінару-тренінгу з використанням форм і методів інтерактивного навчання.

Це прекрасно, що ми з вами зустрілися взимку, напередодні новорічних та різдвяних свят, яких ми з нетерпінням чекаємо, сподіваючись, що в новому році обов'язково здійсняться всі наші бажання та мрії. Спробуємо з вами створити новорічну „картину”.

Подивіться, перед вами ялинка. Вона пухнаста, чарівна, принесла на своїх гілках подих зими - ось такі прекрасні сніжинки, які лежать перед вами. Я пропоную вам на них написати декілька слів або слово про те, що ви чекаєте від нашої сьогоднішньої зустрічі, на що сподівалися, коли йшли до нас. А тепер пропоную вам розмістити сніжинки на нашій „картині” там, де ви бажаєте, при цьому вголос повідомляючи про свої сподівання. Наприклад, я чекаю від нашої сьогоднішньої зустрічі взаємопорозуміння та вашої підтримки.

Для того, щоб ми з вами гарно та ефективно попрацювали, я пропоную вам самопрезентуватися. Кожен з вас отримав кульку, а тепер у нас буде нагода встановити нові зв'язки між собою, краще пізнати один одного, поспілкуватися в групах. Сядьте, будь ласка, за стіл, на якому стоять сніговики в ковпаках такого кольору, як ваші кульки. Це і буде ваша група. Психологи стверджують, що кожний колір щось означає. Зараз ми дізнаємось, який колір що означає.

Червоний – це колір, який символізує лідерство, оптимізм, несе в собі гарний настрій і самовідчуття. Побажаємо членам цієї групи успіху в роботі.

Жовтий - символізує мудрість, як шлях до досягнення істини, спрагу знань, інтелектуальну досконалість і духовність. Сподіваюся на вашу розсудливість та бажаю удачі. **(кольори вибирають за бажанням)**

Зелений колір – символ зросту, колір життя. Сподіваюся, що на сьогоднішньому занятті ви дізнаєтеся про щось нове для вас, тому бажаю натхнення в роботі.

Синій колір – втілює гармонію, душевний спокій. Нехай щастить вам у ваших справах.

Ось ми вже трошки і познайомилися, але це ще не все. Для того, щоб новорічна кулька стала особисто вашою і не схожою на інші, я пропоную вам написати на ній своє ім'я та ім'я казкового героя, на якого ви, на вашу думку, схожі, і спробувати пояснити чому. Далі потрібно по черзі виходити до ялинки, називати своє ім'я, ім'я вашого казкового героя і пояснювати, чому ви на нього схожі, а потім розмістити свою кульку на нашій ялинці.

Як бачимо, у цій аудиторії зібрались різні за характером та стилем роботи люди. Тому, щоб досягти гармонії в нашій справі, необхідно відпрацювати правила сумісної роботи, якими ми будемо користуватися, працюючи разом.

Продовжуємо оволодівати темою нашого заняття. Звичайно, будь-який матеріал краще сприймати, якщо є опора на досвід, знання тих, хто цим вже займався. Спробуємо дізнатися, що ми вже знаємо про самоосвітню компетентність учнів. Для цього застосуємо в нашій роботі інтерактивний метод під назвою „**мозковий штурм**”. Пропоную таке завдання.

1. Кожній групі на папері записати слова, з якими асоціюється поняття „самоосвіта учнів”.
2. Представник (**спікер**) презентує знання групи.
3. Розміщуємо записи на дошці та підкреслюємо слова, які є спільними для всіх груп.

САМООСВІТА

Потреба

Задоволення Ініціатива Результат Зацікавленість

Активність Вибір Інтерес Пізнання

А тепер офіційна точка зору на поняття **самоосвіта**.

Самоосвіта – частина безперервної освіти, це активна пізнавальна діяльність, яка відбувається за особистої ініціативи людини у формі колективної чи індивідуальної самостійної роботи щодо оволодіння знаннями.

Отже, ми з вами зараз узагальнили наші знання стосовно поняття самоосвітньої діяльності.

А тепер пропоную звернутися до історії. Вона свідчить, що самоосвіта розвивалася разом із розвитком суспільства. Велику роль у цьому відіграли просвітники XVIII ст.: Г. Сковорода, О. Радищев, Новиков. Усі вони були знайомі з прогресивною літературою Західної Європи, були авторами оригінальних творів, на яких виховувалося багато поколінь. Саме в самоосвіті людина бачила тоді єдину можливість здобувати необхідні знання.

Отже, потреба в знаннях була тоді і є зараз внутрішньою силою, що стимулює людину до активних дій. Але для розвитку та поглиблення потреби недостатньо лише її розуміння, повинна бути ще й готовність до самостійної діяльності.

- Основою є, звичайно, глибокі знання, які використовуються як фундамент самостійної діяльності.
- Мотиви, які активізують особистість до самоосвіти.
- Навички самостійного оволодіння знаннями (читання, слухання, спостереження).
- Операції розумової діяльності (аналіз, синтез, порівняння).
- Вибір джерел пізнання форм самоосвіти.

Усі ці компоненти знаходяться в тісному взаємозв'язку. Аналіз самоосвітньої діяльності учнів дає можливість виділити в ній **етапи діяльності**. Перед вами модель управління самоосвітою учнів.

Перший етап – **етап планування**, на якому учні обирають форми й засоби самоосвіти.

На етапі організації учні в залежності від обраної ними форми та засобів самоосвіти здійснюють кроки до її реалізації. Це пошук відповідної інформації. На цьому етапі дуже важливо, щоб учень мав здатність до самоорганізації, вмів мобілізувати себе, раціонально використовувати час, сили, засоби. При цьому вчитель дає рекомендації щодо пошуку та обробки інформації, поради до організації виконання завдань. Функції педагога змінюються від інформативно-контролюючої до консультативно-координуючої.

На етапі реалізації учні безпосередньо працюють з джерелом інформації. Саме під час нього дуже важливо враховувати, наскільки учень підготовлений до такої діяльності, який розумовий потенціал має. Цей етап передбачає також і корекцію роботи.

На етапі аналізу здійснюється контроль за результатами роботи. Дуже важливо, щоб учні мали здатність до самоконтролю, самооцінки, здібність до саморефлексії і корекції. Яка ж задача стоїть перед нами, вчителями, при цьому?

Необхідно пробудити в учнів прагнення займатися самоосвітою, тобто необхідно мати внутрішній мотиваційний фактор. А ефективним мотивом самоосвіти є пізнавальний інтерес, переконання, прагнення до самоствердження.

Пізнавальний інтерес – провідний мотив самоосвіти. Поговоримо детально про це. Подивіться, будь ласка, на дошку. Я звертаю вашу увагу на слова Конфуція, який говорив: „Скажіть мені, і я забуду. Покажіть, і я запам'ятаю. Дайте можливість обговорити, і я зрозумію.

Дайте можливість навчити іншого, і я дійду до вдосконалення.”

Цими словами я керувалася під час організації наступного етапу роботи під назвою „*Мозайка*”.

Пропоную всім об'єднатися в групи за геометричними фігурами. Кожна група **отримує науково-теоретичний матеріал щодо формування**

самоосвітньої компетентності учнів. Інформація стосується пізнавального інтересу, пізнавальної активності, а також самостійної навчальної діяльності.

Завдання: попрацювати з цією інформацією самостійно (можна записати її у вигляді тез, конспекту, або як вам зручно для вашого сприйняття цієї інформації). Ви повинні зрозуміти те, що там написано настільки добре, щоб могли навчити інших. На цю роботу відводиться 10 хвилин.

Після оволодіння інформацією представники команд розходяться в інші групи для того, щоб провести взаємонавчання (використовуємо при цьому інтерактивний метод під назвою „*Навчаючись-учуся*”). Кожному з представників команд дається три хвилини для того, щоб поділитися інформацією своєї групи з іншими учасниками команд. Після цього ми повертаємося до своїх груп та ділимося враженнями. Ви всі молодці, гарно попрацювали, і кожна група отримує такий прекрасний вогник для нашої ялинки. Він символізує перемогу над труднощами, які ми зараз з вами подолали. Прошу спікерів кожної групи закріпити вогники на зеленій красуні. Сьогодні, я сподіваюся, ви дізналися про щось нове стосовно самоосвітньої компетентності школярів. А щоб з'ясувати ваше ставлення до цього питання, пропоную такий вид роботи, як „*Порожнє крісло*”.

Перед вами на столах лежать картки, на яких записані дві думки, які стосуються самоосвітньої діяльності учнів. Прочитайте проблемні питання.

1. Майбутнє освіти – за самостійною навчальною діяльністю.
2. Майбутнє освіти – за розумним об'єднанням традиційних та самоосвітніх форм навчання.

Вам необхідно зараз обрати для себе ту точку зору, яку ви підтримуєте. Спробуйте навести хоча б декілька аргументів на її захист. Прошу до мене підійти трьох представників, які підтримують першу точку зору, і стати справа від мене, трьох представників, які підтримують іншу точку зору, і стати зліва від мене. Посередині – порожнє крісло. Для чого воно? Якщо у вас виникнуть інші думки відносно цієї проблеми, то ви можете сісти в порожнє крісло та висловити їх.

Наша зустріч доходить кінця, тому цікаво, наскільки виправдалися наші сподівання. Прошу на вогниках написати свою думку та прикріпити їх на нашу ялинку, озвучуючи свої думки вголос. Нагадую вам, що червоний колір буде означати оптимізм, гарний настрій; жовтий – пізнання істини; зелений – символ зросту; синій – душевний підйом.

Дивіться, як за допомогою ваших думок заграла наша новорічна „картина” різними вогниками. Виходячи з того, яка кількість червоних, жовтих, зелених, синіх вогників запалала на нашій ялинці, я можу зробити висновок, що ми досягли поставленої мети на сьогоднішньому занятті, і я з упевненістю можу прикріпити верхівку до нашої ялинки, як символ нашого сумісного успіху. Давайте поаплодуємо один одному за нашу плідну роботу. Я вітаю вас з наступаючим Новим роком і Різдрвом Христовим. Бажаю Вам здоров'я, терпіння, творчості, людського щастя вам і вашим близьким. Хай вам щастить!

Література

1. Концепція 12-річної середньої загальноосвітньої школи // Директор школи, №1 (193), 2002.
2. Національна доктрина розвитку освіти//Освіта України, №33, 23 квітня, 2002.
3. О. Барановська. Інформаційні компетентності – випускникам школи ХХІ століття. Завуч, 2005, № 4. – с. 27-29.
4. Ю. Буган, Г.Г. Свінних, В.І. Урусський. Методична служба – школі // Завуч, 2005, №8. – с. 10 – 20.
5. Буряк В.К. Формування у школярів потреби в самоосвіті // Рідна школа, 2000, №9. – с. 55 – 57.
6. Бухлова Н. Діагностика і формування самоосвітньої компетентності учнів.
7. Л. Мединська, О. Шеханіна. На службі в компетентностей // Завуч, 2006, №1.- с – 11 – 12.
8. Трубочова С. Роль методів самостійного набуття знань в організації пізнавальної діяльності учнів // Рідна школа, 2001, №1.